

Framtidsdialog 2022 – underlag till Aktivitetsplan 2023-2023

Innehåll

Framtidsdialog 2022 – underlag till Aktivitetsplan 2023-2023	1
Innehåll.....	2
1 Sammanfattning	2
1.1 Slutsatser	3
2 Inledning.....	6
2.1 Landsbyggsnätverkets mål, uppgifter och finansiering.....	6
2.2 Processen för framtidsdialogen	9
2.3 De som deltagit	10
2.3.1 Enkäten	11
2.3.2 Kompletterande samtal	13
2.4 De som inte deltog	14
3 Resultaten och medskick	15
3.1 Engagemang	15
3.1.1 Enkäten	16
3.1.2 Kompletterande samtalen	17
3.2 Nätverka om kunskap och inspiration och genom att samverka	19
3.2.1 Enkäten	20
3.2.2 Kompletterande samtalen	25
3.3 Kommunikation	28
3.3.1 Enkäten	29
3.3.2 Kompletterande samtalen	30

1 Sammanfattning

Landsbyggsnätverket ska samla och skapa nätverkssamarbete mellan olika typer av organisationer och myndigheter. Finansieringen kommer från den gemensamma jordbrukspolitiken och havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet. Nätverket ska bidra till målen i dessa politikområden, där också landsbygdsutveckling genom leadermetoden inryms. Inom ramen för dessa mål är det de berörda organisationernas och myndigheternas behov av nätverkande som är utgångspunkten för vad som ska prioriteras i nätverket. Därför har nuvarande styrgrupp genomfört en framtidsdialog. Den har skett genom en enkätundersökning och kompletterande samtal med ett urval av medlemsorganisationer samt organisationer som ännu inte är medlemmar i

nätverket. I framtidsdialogen deltog **199 personer från 79 olika organisationer**. Deltagarna representerar civilsamhälle, rådgivning, forskning, näringsliv och myndighet. Störst andel av de som svarade på enkäten är verksamma inom verksamhetsområdet landsbygdsutveckling i kombination med något annat verksamhetsområde, exempelvis kunskaps- och innovationsfrämjande och livsmedel¹. De som deltog i kompletterande samtal representerar till stor del lantbruks- och fiskeintressen.

Det finns ett stort intresse för att vara aktiv inom nätverket. **Drygt 80 % av de som är aktiva idag och hälften av de som är passiva vill fortsätta vara aktiva inom nätverket**. Många är nöjda med hur deras engagemang ser ut idag men en del efterfrågar mer konkreta aktiviteter och målstyrning för att kunna lägga mer tid och resurser i nätverket.

Kunskaps- och innovationsfrämjande är det område som de allra flesta vill nätverka om, oavsett vilket verksamhetsområde man kommer ifrån. Resultaten från såväl enkäten som de fördjupade samtalen visar att många vill nätverka med utgångspunkt från sina egna kärnfrågor men med andra än de man normalt har kontakter med. Det finns ett **stor intresse för nätverkande mellan olika verksamhetsområden**.

Nätverkandet får gärna ske på en digital arena med möjligheter till interaktivitet. Tematiska träffar, workshops eller föreläsningar med tydlig avgränsning är attraktivt för många. Andra lyfter att det är viktigt förutsättningslösa möten med människor från olika sektorer och med olika kompetenser där de tillsammans kan analysera och finna lösningar ihop. Det är tydligt att **bredden och kombinationen av möjligheter** för information-, kunskap- och erfarenhetsutbyte som Landsbyggsnätverket har i sin verktygslåda på nationell och internationell nivå är centralt.

1.1 Slutsatser

Framtidsdialogen visar på ett stort engagemang för Landsbyggsnätverket. 200 personer från 79 organisationer valde att göra sin röst hörd. De representerade näringslivet, civilsamhället, rådgivningen, forskningen, utbildning och myndigheter, vilket visar på ett brett behov av nätverkande inom en stor bredd av intresseområden. Landsbyggsnätverket är därmed en viktig mötesplats där personer som kanske inte annars möts kan mötas och skapa mervärde tillsammans.

¹ Bilaga 1 bild 5

Intresset för att vara aktiv inom Landsbyggsnätverket är stort. Drygt 4 av 5 som svarade på enkäten vill fortsätta vara aktiva inom Landsbyggsnätverket. Hälften av de som varit passiva medlemmar de senaste två åren vill bli aktiva de kommande åren, men det är också några av de nu aktiva som inte kommer att vara det framgent. Framtidsdialogen indikerar alltså att det finns goda möjligheter att nå nätverksmålet om att öka deltagandet.

Det är framför allt samverkan och kontakter som medlemmarna får genom att vara aktiva och därigenom även möjligheter till kunskaps- och kompetensutveckling. I de kompletterande samtalen är det flera som gärna vill använda nätverket för att dela med sig av sin verksamhets villkor, möjligheter och utmaningar till fler än de som de normalt inte har kontakt med, men också för att få del av andras villkor och erfarenheter. Detta överensstämmer väl med nätverkets uppdrag där en viktig uppgift är att skapa plattformar, forum och evenemang för att främja ett utbyte av erfarenheter och ömsesidigt lärande mellan berörda parter.

Tid och resurser är de mest begränsande faktorerna för att vara mer aktiv inom Landsbyggsnätverket. Många efterfrågar mer ”action” och konkretisering av arbetet men också att målsättningar, prioriteringar och syften blir tydligare. I detta sammanhang är det intressant att jämföra med uppdraget. Där står det att nätverket bl.a. ska samla, analysera och sprida kunskaper. En slutsats är att det inte är tillräckligt för att motivera deltagande. Dialogen visar att många vill använda nätverket för att också lösa specifika och aktuella problem och utmaningar i samarbete med andra som de normalt inte nätverkar med. Nätverksskansliet föreslår därför ett arbetssätt för att involvera fler och sprida på arbetsbördan. Förslaget, som handlar om analysgrupper och utförargrupper, ger ett mer systematiskt och flexibelt arbetssätt för medlemmar att tillsammans samla kunskaper, analysera och skapa samarbete för att lösa aktuella utmaningar.²

Det är förhållandevis få som önskar att nätverket ska byta inriktning för att de ska bli mer aktiva. Här finns dock ett undantag. 14% av de som är verksamma inom miljö och klimat önskar byte av inriktning och då framför allt mer mot miljö och klimatfrågor samt kunskapsutveckling och innovationsfrämjande.

Oavsett vilket verksamhetsområde som deltagarna i dialogen är verksamma inom så vill de samarbeta och nätverka mellan olika verksamhetsområden. Flest vill samverka för och få kunskap och inspiration

² Bilaga 5 Kansliets förslag om arbetssätt

om kunskapsutveckling och innovation. Det är också många, oavsett vilket verksamhetsområde som de finns inom, som vill nätverka om landsbygdsutveckling och om sambanden mellan olika verksamhetsområden. Det överensstämmer väl med det fokus som nätverket ska ha enligt förordningen och den strategiska planen. Nätverket ska som ett av sina mål främja kunskapsutveckling och innovationer i jordbruket och landsbygdsutveckling. Nätverket ska också ha särskilt fokus på innovationsgrupperna som får stöd från strategiska planen och på lokala utvecklingsgrupper som arbetar med leadermetoden för landsbygdsutveckling.

Det finns olika sakfrågor som deltagarna vill nätverka om och de överensstämmer med de mål som nätverket ska bidra till. Flera av sakfrågorna är horisontella och knyter samman de olika målen. Det handlar exempelvis om sambanden och synergier mellan konkurrenskraftig livsmedelsproduktion och miljö/klimat, om digitalisering och god förmåga till förnyelse och omställning inom såväl gröna och blå näringar som i landsbygdsutveckling. Det är flera som lyfter aktuella utmaningar så som energiförsörjning och behov av klimatanpassning. I de kompletterande samtalen är det flera som lyfter ägarskifte och kompetensförsörjning inom gröna näringar.

Nätverket är också en plattform för omvärldsbevakning och konsekvensbedömningar. Jordbruksverket lyfter att de gärna ser nätverksaktiviteter där de kan ha en dialog om stöd som riskerar en dålig måluppfyllelse. Redan nu bedömer de att det finns sådana risker vad gäller stöden till precisionsodling, ekologisk produktion och täckdikning. Jordbruksverket vill också kunna ha en dialog genom nätverket för att ringa in behov av utlysningar, relevanta utvärderingsfrågor, etc.³ Tillväxtverket önskar använda nätverket för att förstärka sitt landsbygdspolitiska metodstöd till myndigheterna.⁴ Även andra myndigheter lyfter likartade mervärden för att kunna ta större hänsyn till livsmedels- och landsbygdsstrategiska behov. Behovet är ömsesidigt och sammanfaller med de andra aktörernas behov av dialog med myndigheterna.

Eftersom det är dialogen som står i centrum så är det digitala och fysiska träffar, workshops och webinarier som är de mest efterfrågade kommunikationskanalerna. Dessa får med fördel vara tematiska. Men det finns också behov av ren informationsspridning, vilket också är en utpekad

³ Bilaga 3 om Behov av att bidra till förvaltningen

⁴ Bilaga 5 Tillväxtverket_Samverkan för stärkta landsbygdsperspektiv

uppgift enligt förordningen. Både Jordbruksverket i sin roll som förvaltningsmyndighet och de andra aktörerna lyfter behov av att kunna sprida information om möjligheterna till stöd och nyttan av stöden. Målgrupperna är både de som kan söka stöd men också en bredare allmänhet. Nyhetsbrevet är en kommunikationskanal som många medlemsorganisationer och myndigheter föredrar enligt enkätsvaren. I de kompletterande samtalen finns det de som lyfter att Landsbygdsnätverkets podden Landet och inlägg i sociala medier lämpar sig bra för att få en bredare spridning. Kunskaper kan också spridas och diskuteras genom kampanjer med en kombination av kommunikationskanaler. Det finns de som lyfter att de gärna vill använda nätverket för att samarbeta med andra om att sprida kunskaper med stöd av de professionella kommunikatörerna i nätverkskansliet.

2 Inledning

Landsbygdsnätverkets styrgrupp har under våren och hösten 2022 genomfört framtidsdialogen med nätverkets medlemsorganisationer och andra organisationer som är av intresse för nätverkets framtida syften och mål. Dialogen har genomförts för att undersöka hur nätverket på bästa sätt blir en plattform för informations-, kunskaps-, erfarenhetsutbyte och samarbete. De har också fått beskriva vilka områden som de inom ramen för nätverkets syften och mål har behov av att nätverka om. Genom en enkätundersökning samt kompletterande samtal har framtidsdialogen engagerat närmare 200 personer som är verksamma i 79 olika organisationer.

2.1 Landsbygdsnätverkets mål, uppgifter och finansiering

Landsbygdsnätverket ska samla och skapa ett nätverkssamarbete mellan organisationer från civilsamhället, näringslivet, rådgivningen, forskning och utbildning samt myndigheter. Syftet är att bidra till målen för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP), inklusive landsbygdsutveckling genom leadermetoden, samt till havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet (HFV-programmet). Mål och uppgifter beskrivs i den svenska strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken⁵.

Målen med politikområdena är sammanfattningsvis:

- Främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar livsmedelsförsörjningen. De svenska

⁵ Bilaga 2 Om nätverket i strategiska planen

prioriteringarna är att förbättra lönsamhet, ökad livsmedelsproduktion och stärkt konkurrenskraft.

- EU:s miljö- och klimatrelaterade mål. De svenska prioriteringarna är att stimulera jordbrukets positiva miljöeffekter som kolinlagring, kunskap om hållbar produktion, biologisk mångfald, värdefulla gräsmarker, m.m.
- Förbättra socioekonomiska strukturen i landsbygd. De svenska prioriteringarna är attraktivare landsbygder bl.a. genom stärkt affärsmässighet, innovationskraft och att stimulera generationsväxlingar samt fortsatt höga ambitioner för djurvälfaerden.
- Kunskapsutveckling och innovationer. De svenska prioriteringarna är att modernisera jordbruket och landsbygden genom att utbyta kunskap och främja innovation och digitalisering samt att se till att lantbrukarna kan dra nytta av ny kunskap genom tillgång till forskning, innovation, kunskapsutbyte och utbildning.
- Utveckling mot mer ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbara och konkurrenskraftiga företag inom fiske, vattenbruk och beredning.
- Biologisk mångfald och hållbar förvaltning av haven.

Målen och uppgifterna är reglerade i EU-förordningen för GJP. **Målen är sammanfattningsvis:**

- Ökat deltagande i genomförandet av den nationella strategiska planen.
- Ökad kvalitet i genomförandet av planen och bidra till förvaltningen av den, bl.a. övervakning och utvärdering.⁶
- Bidra till att sprida information om stöden och resultat från stöden.
- Främja kunskapsutveckling och innovationer i jordbruket och landsbygdsutveckling.

Uppgifterna är sammanfattningsvis:

- Samla in, analysera och sprida information.

⁶ I Bilaga 3 om Behov av att bidra till förvaltningen finns en beskrivning av behoven kopplade till detta mål.

- Skapa plattformar, forum och evenemang för att främja ett utbyte av erfarenheter och ömsesidigt lärande mellan berörda parter.
- Ha särskilt fokus på innovationsgrupper med stöd från planen och lokala utvecklingsgrupper som arbetar med leadermetoden.
- Stödja samarbete mellan innovationsgrupper och mellan lokala utvecklingsgrupper som arbetar med leadermetoden (nationellt och internationellt).
- Skapa kopplingar till andra EU-finansierade strategier eller nätverk.
- Delta i och bidra till den verksamhet som bedrivs i det europeiska nätverket för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Finansieringen kommer från GJP och HFV-programmet. Från GJP är det drygt 41 600 000 kr för hela perioden. Från HFV-programmet är prognosen 6 000 000 kr plus att styrgruppen beslutat ansöka om ca 19 000 000 kr i projektfinansiering för nätverkets verksamhet inom fiske och vattenbruk. Därtill driver LRF och Sveriges konsumenter tillsammans med Jordbruksverket och Livsmedelsverket projektet MATtanken inom ramen för nätverket med syftet att öka hållbar livsmedelskonsumtion i offentliga kök. De gröna klustren i Sverige driver också ett nationellt samarbetsprojekt inom ramen för nätverket. Båda dessa projekt är finansierade med projektmedel på sammantaget drygt 10 000 000 kr huvudsakligen från landsbygdsprogrammet till och med 2024. Under 2023 kommer det också att finnas ännu medel för att avsluta verksamheten som beskrivs i nätverkets aktivitetsplan 2021-2022. Det är ännu osäkert hur mycket kvarvarande medel från nuvarande budget som det handlar om, men en prognos är att det rör sig om ca 4 000 000 kr.

Det innebär att **prognosen för den totala budgeten för 2023-2027** är ca 37 900 000 kr, varav nästan 40% finansieras med medel från strategiska planen för GJP. Exkluderar vi de redan beslutade projekten (MATtanken och Gröna Kluster) som har egna beslutade projektplaner, innebär det att det kan finnas (om medel beviljas) ett utrymme på drygt 27 000 000 miljoner kronor för styrgruppen att prioritera i Aktivitetsplanen. En fjärdedel är i så fall vikt för nätverkssamarbete inom fiske och vattenbruk. Kostnaderna för kansliet, upphandlad innovationssupport samt styrgruppen bedöms uppgå till drygt 19 000 000 kr. I nedanstående tabell beskrivs prognosen för finansiering och olika kostnadsposter.

	2023-2024	andel 2023-2024
Prognos finansiering		
CAP TA 4,35% av 958 Mkr	13 891 000	37%
EHFF (EHFVF) TA	2 400 000	6%
EHFF (EHFVF) projekt	7 600 000	20%
CAP MATtanken t.o.m. 2024	5 000 000	13%
CAP Gröna Kluster t.o.m. 2024	5 000 000	13%
Summa	33 891 000	
Prognos överföring från landsbygdsprogrammet	4 000 000	11%
Summa inkl. prognos överföring	37 891 000	100%
Finansiering exkl MATtanken och Gröna Kluster projekten	27 891 000	
Prognos kostnader (obs för styrgruppen att dimensionera)		
Lönekostnader, exkl. projektfinansierade löner	17 500 000	
Kommunikationskanaler och generell kommunikation	1 200 000	
Medlemsträffar exkl. avgifter	600 000	
Styrgruppen	500 000	
Innovationssupport	1 300 000	
Summa	21 100 000	
Kvar för grupper, etc, enligt prioriteringar i Aktivitetsplan	6 791 000	

2.2 Processen för framtidsdialogen

Intressentdialogen har pågått från våren 2022 till september 2022.

Genomförande, tidsplan och inriktning beslutades av styrgruppen i februari 2022. En liten arbetsgrupp med representanter från styrgruppen och Landsbygdsnätverkets kansli tillsattes även vid detta tillfälle ("lilla arbetsgruppen" här nedan). Styrgruppen beslutade att framtidsdialogen skulle genomföras genom en enkätundersökning med frågor som var framåtsyftande. Få frågor av utvärderande karaktär fanns med. Styrgruppen fick även prioritera vilka organisationer, medlemmar och icke-medlemmar, som skulle bjudas in till kompletterande samtal

Lilla arbetsgruppen tog fram en enkät i samarbete med konsultfirman Institutet för kvalitetsindikatorer. Enkäten riktade sig till Landsbygdsnätverkets medlemsorganisationer men låg även öppen för andra organisationer att svara på via nätverkets hemsida. Den som valde att svara på enkäten uppmanades att utgå ifrån hens uppfattning av sin egen och sin organisations behov/nytta av engagemang och delaktighet i nätverket. Länken till enkäten låg på en informationssida om framtidsdialogen och dess syfte, tidsplan för processen och bakgrundsmaterial. Bakgrundsmaterialet innehöll information om aktuella politikområdets mål och hur de är sammankopplade samt information om vad det står om nätverket i den Strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken. Riktade mail om möjligheten att svara på enkäterna

skickades till över 700 aktörer i hela Sverige. Enkäten var öppen mellan 25 maj och 30 juni.

Under perioden juni till september genomfördes kompletterande samtal med representanter från organisationer som prioriterats av styrgruppen. Vid samtalen medverkade representanter från den lilla arbetsgruppen. Under samtalen fick deltagarna resonera kring tre frågeställningar;

- Vilka behov av nätverkande är viktiga att prioritera 2023-2024 som samtidigt motiverar din organisation att vara med?
- Inom vilka områden kan vi tillsammans i nätverket göra mest nytta?
- Vilka arbetsformer för nätverkande tycker du fungerar bäst?

Samtalen dokumenterades. Efter samtalet fick deltagarna ta del av anteckningarna och ändra och komplettera vid behov.

Kansliet genomförde också samtal med organisationer kopplade till blå näringar. De genomfördes av två anledningar, dels för att samla in information till kommande projektansökningar, och dels för att undersöka nätverksbehov de kommande åren.

Utöver enkäten och de kompletterande samtalen har två workshops genomförts. En tillsammans med representanter från Boverket och en med representanter från Jordbruksverket. Vid dessa utgick samtalet från likartade frågor som vid de kompletterande samtalen. I resultaten ingår resultaten från dessa workshops under rubriken kompletterande samtal.

Processen och resultat har regelbundet redovisats och diskuterats i styrgruppen under hela framtidsdialogen. Resultaten ligger till grund för aktivitetsplan 2023-2024.

2.3 De som deltagit

I framtidsdialogen deltog 199 personer, antingen via enkätundersökningen (158 personer) eller kompletterande samtal (41 personer). Dessa personer representerar 66 medlemsorganisationer och 13 organisationer som ännu inte är medlemmar.

Vid kompletterande samtal med Boverket och Jordbruksverket deltog ett större antal personer och därför utfördes dessa samtal i form av workshops. Resultaten från dialogen i Jordbruksverket redovisas i bilaga 3.

Samtliga organisationer som deltog i dialogen delades in i olika kategorier för att kunna illustrera representationen främst mellan civilsamhälle, myndighet,

näringsliv, rådgivning och forskning, se bild 1. Av de 158 personer som svarade på enkäten representerade flest en civilsamhällsorganisation (55 st) följt av myndighet (42 st). I de kompletterande samtalen var myndigheter och näringslivet representerade av flest deltagare, 18 respektive 16 deltagare.

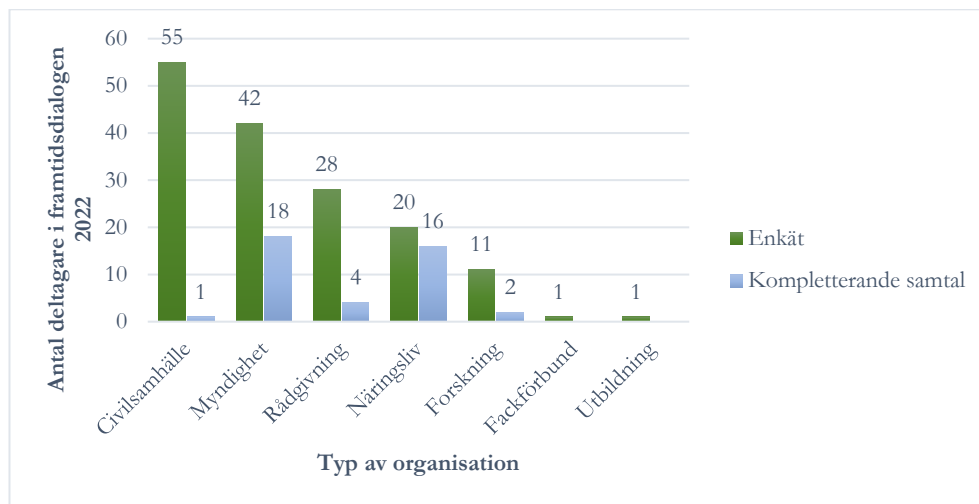

Bild 1. Bilden visar antalet personer som deltagit i framtidsdialogen som representerar en viss typ av organisation, exempelvis civilsamhälles-, myndighets- och rådgivningsorganisation osv. Bilden visar också antalet personer per organisationstyp som svarat på enkäten respektive deltagit vid kompletterande samtal.

2.3.1 Enkäten

158 individer svarade på enkäten, varav 2 individer inte uppgav vilken organisation de representerar⁷. Av de 125 organisationer som var medlemmar i Landsbygdsnätverket när enkäten fanns tillgänglig svarade 61 medlemsorganisationer samt representanter från Myndigheten för yrkeshögskolorna och Naturvetarna. Totalt finns alltså minst 63 organisationer representerade bland enkätsvaren.

Vanligast var att en till två personer per organisation svarat på enkäten. De organisationer där flest svarat på enkäten var:

Lokalt ledd utveckling	30 personer
Hushållningssällskapet	18 personer
Länsstyrelserna	15 personer
SKR inkl kommuner och regioner	8 personer
Tillväxtverket	5 personer
Coompanion	4 personer

⁷ Bilaga 1 bild 4

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF	4 personer
Hela Sverige ska Leva	3 personer
Luleå tekniska Universitet	3 personer
Sveriges Lantbruksuniversitet	3 personer

De som svarat på enkäten fick själva uppge vilket eller vilka verksamhetsområde/n deras organisationer är verksamma inom⁸. 102 svarande angav fler än ett alternativ. I genomsnitt har de svarat att de är verksamma i två eller fler områden. Samtliga svarade på frågan om verksamhetsområden. Av dessa svarar drygt 7 av 10 att de är verksamma inom landsbygdsutveckling. Nära hälften är verksamma inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande. Fördelningen mellan verksamhetsområdena lantbruk, miljö och klimat och livsmedel är relativt jämn. Minst antal är verksamma inom fiske och vattenbruk, se tabell 1.

Tabell 1. Tabellen visar de verksamhetsområden som svarande på enkäten är verksamma inom.

Inom vilket/vilka område/n är du verksam	Procent	Antal
Landsbygdsutveckling	71%	112
Kunskapsutveckling och innovationsfrämjande	49%	78
Lantbruk	34%	54
Livsmedel	31%	49
Miljö och klimat	30%	48
Annat	24%	38
Fiske och vattenbruk	20%	32

I kategorin ”annat” finns bland annat skog och skogsbruk, utbildning och kompetensförsörjning, digitalisering, näringsliv och finansiering, kultur och offentlig förvaltning. Fem specificerade inte vad de menade med annat. Fyra av de 38 som valde ”annat” valde kombinerade det inte med annat

⁸ Bilaga 1 bild 5.

verksamhetsområde. Av dessa fem är två inte medlemsorganisationer. De övriga tre svarade att de är verksamma inom naturbruksutbildning, regionbibliotek och företagande och entreprenörskap.

Totalt 155 personer svarade på frågan om de eller någon annan i deras organisation är aktiv i nätverket idag⁹. Av dessa svarade 77% ja och 23 % nej. tre personer svarade inte på frågan. Men kansliet kan konstatera att samtliga dessa tre har varit aktiva i olika aktiviteter inom nätverket de senaste åren. Av de medlemmar som har varit aktiva de senaste åren avser drygt 8 av 10 att fortsätta vara aktiva kommande år. Av de som har varit passiva medlemmar de senaste 2 åren avser hälften att vara aktiva de kommande åren¹⁰.

2.3.2 Kompletterande samtal

Inbjudan till de kompletterande samtalen skickades till 29, av styrgruppen, särskilt prioriterade medlemsorganisationer och organisationer utanför nätverket. Av dessa genomfördes samtal med 13 organisationer. Samtalen med Jordbruksverket och Boverket genomfördes som workshops. Resultat från workshopen med Jordbruksverket redovisas i bilaga 3. Myndigheten för yrkeshögskolan svarade både på enkäten och deltog i samtal och markeras därför med fetstil i tabell 2. Då enkäten var anonym är det okänt om det är samma person.

Kompletterande samtal gjordes även med ytterligare 9 organisationer kopplade till blå näringar. Av dessa svarade 4 organisationer också på enkäten (fetstil i tabell 2).

Tabell 2. Organisationer som bjudits in till kompletterande samtal. De som medverkat är markerade i grön färg. De som både deltagit i kompletterande samtal och svarat på enkät är markerade med fetstil.

Inbjuden organisation till kompletterande samtal	Samtal genomfört
BirdLife Sverige	X
Boverket	x (genomfört som workshop)
Ekologiska lantbrukarna	
Energimyndigheten	
Formas	X
Fåravelsförbundet	X
Förbundet Sveriges Småbrukare	X
Göteborgs fiskauktion ek.f	X

⁹ Bilaga 1 bild 8.

¹⁰ Bilaga 1 bild 9.

Jordbruksverket	x (genomfört som workshop)
Jämställdhetsmyndigheten	
Lammproducenterna	X
LRF Mjolk	
LRF Trädgård i stället för Odlarlaget och Äppleriket	X
Matfiskodlarna AB	X
Myndigheten för yrkeshögskolan	X
Nationellt kompetenscentrum för vattenbruk (SLU och Göteborgs universitet)	X
Norrbottens kustfiskares PO	X
Potatisodlarna	
Recirkulerande vattenbrukarna Sverige Ek f.	X
Regionernas och Länsstyrelsernas energi och klimatrådgivare (LEKS)	X
Reglab/Analytikernätverk/RUS-nätverk (Regioner)	
Skolverket	
Spannmålsodlarna	
Svensk Fiskhälsa AB	X
Svensk Fågel	
Svenska Betesodlarna	
Svenska Grisföretagare	X
Svenska vallföreningen	X
Svenska Ägg	
Sveriges Fiskares PO	X
Sveriges Frö- och oljeväxtodlare	X
Sveriges Geologiska undersökning	
Sveriges insjöfiskares centralförbund SIC	X
Sveriges Jordbruksarrendatorer	
Sveriges mjölkbönder	
Swedish Pelagic Federation PO	X
Trafikverket	
Vinnova	

2.4 De som inte deltog

Det var 64 medlemsorganisationer som valde att inte svara på enkäten¹¹. 7 av de 64 medlemsorganisationerna som inte svarade på enkäten bjöds in till kompletterande samtal och 4 av dessa deltog vid ett samtal. 29 av de 64 organisationerna har varit aktiva i en arbetsgrupp eller i en aktivitet i Landsbyggsnätverket under åren 2021-2022.

¹¹ Bilaga 1 bild 6.

Bland de aktiva medlemmarna som inte svarade på enkäten finns Lokalt ledd utveckling Sverige (LUS). Men LUS ser sig ändå vara representerade av de 30 individer som svarade på enkäten tillhörande Lokalt ledd utveckling¹².

Organisationen Ekologiska lantbrukarna svarade inte på enkäten. De bjöds därför in till kompletterande samtal. Då det var svårt att hitta en tid för samtal genomfördes inte detta. Dock pågår ett nära samarbete mellan organisationen och Landsbyggsnätverket då en gemensam kampanj tillsammans med gruppen för Ungas inkludering planeras för våren 2023.

Svensk Fågel var en av de organisationer som tackade ja till kompletterande samtal men fick förhinder i sista minuten. Därefter var det svårt att hitta en ny gemensam mötestid och därför genomfördes inte heller detta samtal.

Några medlemsorganisationer som finns registrerade i Landsbyggsnätverkets medlemsregister är idag inte aktiva medlemmar, aktiva men i mindre omfattning alternativt ombildade eller nedlagd organisationer. Det sannolikt förklaringen till att de inte svarat på enkäten. Medlemsregistren ses över i slutet på 2022- början på 2023 då en förfrågan om fortsatt medlemskap kommer skickas ut i samband med uppstarten av den nya programperioden. Då detta kommer ske i närtid genomfördes inte en rensning inför framtidsdialogen.

Sammantaget har det inte funnits tid för någon närmare bortfallsanalys än den vi redovisar här.

Varje kompletterande samtal genomfördes av en representant från den lilla arbetsgruppen och representant från nätverksskansliet.

3 Resultaten och medskick

3.1 Engagemang

För nätverket är det centralt att många är delaktiga. Frågan om organisationerna avser vara aktiva i nätverket är därför viktig. Både enkätresultaten och samtalen visar att det finns ett stort intresse för att vara engagerade och aktiva i nätverket.

Det är främst möjligheter till samverkan och kontakter samt kunskap och delaktighet som motiverar aktivitet. Brist på tid och resurser är dock en motverkande faktor.

¹² Bekräftat av Lovisa Westling, LUS styrelse.

Flera önskar ökad konkretisering och ”action” för att bli mer aktiva. I samtalen nämns att gemensam analys och problemlösning inom fokuserade områden kan vara en drivkraft för att motivera mer aktivitet.

I de kompletterande samtalen finns en samstämmighet om att använda nätverket som en mötesplats för erfarenhetsutbyte och ömsesidigt lärande mellan personer och organisationer från olika sektorer samt med olika intressen, exempelvis mellan myndigheter och andra aktörer.

3.1.1 Enkäten

Av de 155 som besvarat frågan om deras organisation är aktiv eller passiv i nätverket är det 119 (77%) som svarar ja. Av dessa 119 har 96 svarat att deras organisation avser att vara aktiva medlemmar även de kommande två åren. Av de som idag är passiva är det 18 som svarar att deras organisation vill bli aktiv. Det är alltså 114 som svarat att deras organisation avser vara aktiva kommande två år och 31 som svarat de avser vara passiva. Hälften av dessa är aktiva i nätverket idag.¹³

	Ja	Nej el. vet ej	Totalt
Är din organisation aktiv i nätverket idag	119 (77 %)	36 (23 %)	155
Kommer din organisation fortsätta vara aktiv kommande två år	96 (81 %)	23 (19 %)	119
Avser din organisation bli aktiv under kommande två år	18 (50 %)	18 (50 %)	36

111 som svarat att deras organisation är aktiv har med fritext förklarat vad nätverket bidrar med. Många beskriver en kombination av värden som de anser att nätverket bidrar till. Över hälften lyfter samverkan och kontakter, i synnerhet de som tänker fortsätta att vara aktiva. Det är också många (strax över hälften) som beskriver värden som kan rubriceras som kunskap och kompetensutveckling men då handlar det främst om de som avser vara passiva.¹⁴

Det är små skillnader mellan hur svarande från olika verksamhetsområden förklarar vad nätverket bidrar med. En skillnad som kan vara värd att notera är

¹³ Bilaga 1 bild 9.

¹⁴ Bilaga 1 bild 10.

att de inom miljö- och klimatområdet är mer intresserade av att använda nätverket för samverkan och kontakter än kunskap och kompetensutveckling.¹⁵

125 har med fritext förklarat vad som krävs för att de ska bli mer aktiva än idag. De vanligaste svaren handlar om mer tid och resurser¹⁶. Mellan 29% och 34% inom respektive verksamhetsområde har svarat så. 21-26% inom respektive verksamhetsområde har svarat att ökad konkretisering av arbetet kan bidra till ökat engagemang. Bland de inom miljö och klimat är det (14%) som vill ha byte av inriktning för att de ska bli mer aktiva, vilket är fler än de från andra områden som önskar byte av inriktning. Bland de svarande inom de andra verksamhetsområdena är det förhållandevis få, mellan 4-10% som vill ha byte av inriktning.¹⁷ Med byte av inriktning menas bland annat mer fokus på bred landsbygdsutveckling, mer fokus på miljö- och klimat och konkretisering av aktiviteter, målgrupper och målsättningar.

3.1.2 Kompletterande samtalen

De kompletterande samtalen har i första hand förts med representanter från organisationer och myndigheter som idag inte är medlemmar i nätverket. De som valt att delta i samtalen har uttryckt ett intresse för att vara med på ett aktivt sätt och lyft behov som motiverar deras organisation att vara med.

Liksom svaren i enkäten visar de kompletterande samtalen att det främst är möjligheter till samverkan och kontakter som motiverar aktivitet. I synnerhet att bredda sina kontakter med de som de normalt inte samverkar med.

”Nätverket kan vara en bra arena för att hitta organisationer som egentligen sitter i samma båt fast man inte tror det.”

”Nätverket är viktigt för att kunna träffa personer som vi inte annars kunnat möta.”

I samtalen är det också flera som lyfter vikten av att kunna bidra med sina kunskaper och erfarenheter. I synnerhet mindre organisationer ser en möjlighet att kunna göra sin verksamhet mer känd för andra aktörer i nätverket, men också för att kunna synas mer för en bredare allmänhet tillsammans med andra i nätverket så att informationen inte upplevs som egenintresse.

¹⁵ Bilaga 1 bild 11.

¹⁶ Bilaga 1 bild 12.

¹⁷ Bilaga 1 bild 12 och 13.

”Det behövs också kommunikation gentemot konsument för att berätta om hållbarhetsfrågor. Här är det viktigt att tänka på avsändaren så att det inte upplevs som en partsinlaga och egenintresse.”

”Vi är en del i lantbruksSverige och genom Copa Cogeca når vi organisationer vi behöver samverka med. Men det finns ändå vissa nätverksluckor som Landsbyggsnätverket kan fylla. Förståelsen för att lyfta vad som görs i lantbruket bland gemene man, är en sådan som kräver bredare samarbete och en neutral plattform. Den mediala bilden av näringsens behov av konkurrenskraft i relation till miljönytta är mycket polariserad. Detta kan vi kanske tillsammans i nätverket stävja.”

Även myndigheterna lyfter behovet av att kunna sprida information inom nätverket, bland annat för att öka kunskapen om sin funktion. Jordbruksverket och länsstyrelser lyfter behovet av att kunna samla och sprida information om stöd och vilka resultat de ger.

Flera önskar ökad konkretisering och ”action” för att bli mer aktiva. I samtalen nämns att gemensam problemlösning kan vara en drivkraft för att motivera mer aktivitet. Det är viktigt att komma samman för att samla, analysera och sprida lärdomar, men det måste också leda till att problem och utmaningar löses eller att åtminstone skapa samarbeten för att lösa problem.

”Bättre om vi jobbar med att identifiera problem och problemlösningar.”

I de kompletterande samtalen finns en samstämmighet om att använda nätverket som en mötesplats för erfarenhetsutbyte, ömsesidigt lärande och analys samt gemensam problemlösning mellan myndigheter och andra aktörer. Behovet är ömsesidigt och uttrycks av både näringslivsaktörerna och myndigheterna som deltagit i samtalen. Från näringslivsaktörernas sida handlar det till exempel om att få analysera konsekvenser av olika regeltillämpningar och från myndigheternas sida att få kunna bredda sin kontaktyta för omvärldsbevakning.

Exempel på citat från näringslivet:

”Det kan behövas en arena för att diskutera och analysera konsekvenser..... Det finns många exempel på när reglerna inte gynnar småskalig verksamhet och därmed inte måluppfyllnad. Det behövs forum där man kan diskutera hur man kan ändra regelverken så de gynnar även de mindre verksamhetsutövarna.”

”Vi behöver visa på fakta och ha en landsbyggs- och näringsssäkrande dialog med myndigheter i nätverket.”

”Idag har vi ingen grupp där vi kan lyfta erfarenheter av att olika myndigheter tolkar samma lag på olika sätt. Det ska inte behöva gå så långt som till att domstol för att få rätt tolkning... Vi behöver skapa en form av arbetsmetod för att kunna förflytta frågorna och inte bli stora gnällgrupper.”

Exempel på citat från myndigheter:

”Bidra till en stärkt flernivåsamverkan genom att till exempel offentliga aktörer och andra aktörer kan mötas för erfarenhetsutbyte och lärande.”

”Myndigheten har en ”gröna näringar grupp” som möts en gång om året och som täcker flera områden, men inte alla, exvis inte vattenbruket. Nätverket kan komplettera och få det bredare synfältet/perspektivet.”

”Vi arbetar för att närma oss näringslivet och primärproduktionen vilket gör det intressant att komma närmare nätverket också då flera områden överlappar. Nätverket kan vara bryggan som behöver för att hitta ett sätt för dialog mellan forskning och näring.”

3.2 Nätverka om kunskap och inspiration och genom att samverka

Vi kan konstatera att samverkan och kunskap är viktiga mervärden som aktörerna vill ha genom att vara delaktiga i nätverket. Vilka är då områdena som de vill nätverka om, och hur vill de nätverka?

Svaren indikerar att det behövs både fördjupning och bredd. Man önskar nätverka om sitt kärnämne men vill koppla ihop det med andra aktörer och andra ämnen. Flera sektorsövergripande ämnen lyfts.

Kunskapsutveckling och innovationsfrämjande är det område som flest vill nätverka om bland de som besvarat enkäten. Sambanden mellan olika områden är också något som många i enkäten lyfter oberoende verksamhetsområde.

Teman som listas i så väl enkät som kompletterande samtal är:

- attraktionskraft, kompetensförsörjning och generations- och ägarskiften,
- kapitalförsörjning och stödmöjligheter,
- företag- och landsbygdsperspektiv på politiska beslut och regler,
- land-stad samband,
- nyttjandet av naturresurser,
- biologisk mångfald,
- vattenhushållning,
- beredskap,

- hållbar matproduktion,
- klimatanpassning,
- energi,
- markanvändning och planering,
- kunskap i att driva projekt

De svarande önskar framför allt interaktiva nätverksformer så som arbetsgrupper, möten, träffar och workshops. I de kompletterande samtalen lyfts även möjligheten till internationellt nätverkande. Några lyfter arbetsmetoder så som tvärfackliga analysgrupper och fördjupningsgrupper som jobbar med problemlösningar. I sista avsnittet beskriver vi kommunikationsformer som de svarande lyfter fram.

3.2.1 Enkäten

Enkätsvaren visar att organisationerna tenderar att i första hand ha ett behov av att nätverka inom sina egna verksamhetsområden. Men svaren visar också tydligt att det finns ett stort behov av att nätverka med andra utanför sitt eget verksamhetsområde¹⁸. Behovet av att samverka inom området **kunskapsutveckling och innovationsfrämjande** är särskilt stort:

- 71% av de inom fiske och vattenbruk,
- 74% av de inom landsbygdsutveckling och de inom miljö och klimat,
- 76% av de inom lantbruk,
- 80% av de inom livsmedel
- 88% av de inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande.

Många har också svarat att de har behov av att samverka om **sambanden mellan områden**:

- 60% av de inom miljö och klimat,
- 61% av de inom fiske och vattenbruk,
- 63% av de inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande och de inom landsbygdsutveckling,
- 66% av de inom livsmedel
- 67% av de inom lantbruk¹⁹

¹⁸ Bilaga 1 bilder 15-16 och 28-29.

¹⁹ Bilaga 1 bild 28

Nertill beskrivs hur svarande från olika verksamhetsområden har behov av att nätverka inom olika områden.

Många från lantbruksområdet är intresserade av andra områden

En stor andel av de svarande från lantbruksområdet ser behov av att nätverka inom alla olika alternativ av områden i enkäten med undantag för fiske och vattenbruk.

- Det är fler inom lantbruk som svarar att de har behov av kunskap och inspiration inom området kunskapsutveckling och innovationsfrämjande (41 av 54, dvs 76%) än de som har behov av kunskap och inspiration om sitt eget område lantbruk (39 av 54, dvs 72%).²⁰
- Lika många svarar att de har behov av att samverka inom sitt eget område (dvs 39), och
- nästan lika många (37) har behov av att samverka inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande.
- Det är också många av de inom lantbruk (35) som svarar att de har behov av att samverka inom området miljö och klimat samt inom området livsmedel.
- Nästan lika många har behov av att samverka om sambanden mellan områden och inom landsbygdsutveckling (33 resp. 32).²¹
- Det är endast inom fiske och vattenbruk som relativt få från lantbruksområdet är intresserade av att nätverka; 17 svarande när det handlar om kunskap och inspiration och 16 när det handlar om att samverka.²²

Svarande från fiske och vattenbruk

Även de inom fiske och vattenbruk är intresserade av fler områden än sitt eget, framför allt av att samverka inom livsmedelsområdet, kunskapsutveckling och innovation samt om sambanden mellan olika områden. De har mindre intresse för miljö och klimat, landsbygdsutveckling och lantbruk.

- 19 av de 32 svarande från fiske och vattenbruk har behov av kunskap och inspiration inom det egna området.

²⁰ Bilaga 1 bild 15 och 16.

²¹ Bilaga 1 bild 28 och 29.

²² Bilaga 1 bild 16 och bild 29.

- Det är nästan lika många (18) som har behov av kunskapsutveckling och innovation och sambanden mellan olika områden (17).
- Färre än hälften av de svarande inom fiske och vattenbruk har behov av kunskap och inspiration inom livsmedel (15 av 32, dvs 47%).
- Däremot är det betydligt fler (21) av dem som har behov av att samverka inom livsmedelsområdet.
- Förhållandevis få av de inom fiske och vattenbruk har behov av kunskap och inspiration (12) och av att samverka (16) inom miljö och klimat och inom landsbygdsutveckling (11 resp. 16).
- Färre än en tredjedel av dem har behov av kunskap och inspiration inom lantbruk (9) medan något fler av dem (13) svarar att de har behov av att samverka inom lantbruk.
- De flesta inom fiske och vattenbruk har behov av att samverka främst inom sitt eget område (22) men som sagt nästan lika många har behov av att samverka inom livsmedel (21) samt inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande (20).²³

Svarande från miljö och klimat

Något förenklat tyder enkätsvaren på att de från miljö och klimat kan sitt område och hellre vill samverka än få kunskap och inspiration inom miljö och klimat. Däremot är de intresserade av att både samverka och få kunskap och inspiration inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande.

- För de svarande från miljö- och klimatområdet är det viktigare att samverka inom sitt eget område (33 av 42 svarande) än vad de har behov av kunskap och inspiration inom sitt eget område (27).
- Däremot är det fler av dem som behöver kunskap och inspiration inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande (32) och inom sambanden mellan olika områden (31).
- När de svarande från miljö och klimat anger andra områden att samverka om än inom sitt eget, så handlar det främst om kunskapsutveckling och innovationsfrämjande (31 svarande) och om sambanden mellan områden samt livsmedel (25) plus landsbygdsutveckling (24) och lantbruk (21).
- Endast 8 av dem svarar att de har behov av att samverka inom fiske och vattenbruk.²⁴

²³ Bilaga 1 bild 16 och 29.

²⁴ Bilaga 1 bild 16 och 29.

Svarande från livsmedelsområdet

Även bland dem från livsmedelsområdet finns ett större behov av att samverka än deras behov av kunskap och inspiration. De vill främst samverka inom sitt eget område. Men det finns också ett stort behov av både samverkan och kunskap och inspiration inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande.

- Det är ungefär lika många inom livsmedelsområdet (34) som svarar att de har behov av kunskap och inspiration inom området kunskapsutveckling och innovationsfrämjande som inom sitt eget område livsmedel (33).
- Ungefär lika många (35) har behov av att samverka inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande, men flest (38) av dem har behov av att samverka inom det egna området.
- 29 av dem har svarat att organisationen har behov av att samverka om sambanden mellan olika områden samt inom miljö- och klimatområdet.
- Det är ungefär lika många svarande från livsmedelsområdet som har behov av att samverka inom landsbygdsutveckling som inom lantbruk (26 resp. 25).
- Intresset för fiske och vattenbruk bland de svarande från livsmedelsområdet är större jämfört med dem från andra områden. Det är 47% (23 av 49) av dem som svarat att de har behov av kunskap och inspiration inom området.
- Nästan lika många (20 svarande) har behov av att samverka inom fiske och vattenbruk.²⁵

Svarande från kunskapsutveckling och innovationsfrämjande

De från kunskapsutveckling och innovation är främst intresserade av att nätverka inom det egna området. 67 resp. 66 av dem svarar så. 50 av dem svarar att de har behov av att samverka inom landsbygdsutveckling och 47 om sambanden mellan olika områden. Nästan lika många, 46 och 45 har behov av att samverka om miljö och klimat samt inom livsmedelsområdet. 34 resp. 23 av dem ser behov av att samverka inom lantbruk resp. fiske och vattenbruk.²⁶

Svarande från verksamhetsområdet landsbygdsutveckling

²⁵ Bilaga 1 bild 16 och 29.

²⁶ Bilaga 1 bild 16 och 29.

De svarande från detta verksamhetsområde har ett likartat mönster som de från lantbruks- och livsmedelsområdet.

- Det är ungefär lika många (84) som svarar att de har behov av kunskap och inspiration inom området kunskapsutveckling och innovationsfrämjande som inom sitt eget område landsbygdsutveckling (83).
- Däremot är det fler (87) som har behov av att samverka om det egna verksamhetsområdet än andra områden.
- 76 av dem svarar att organisationen har behov av att samverka inom kunskapsutveckling och innovationsfrämjande och 65 resp. 56 om sambanden mellan olika områden resp. miljö och klimat.²⁷

Olika behov bland olika intressenter

Det är främst de från forsknings- och rådgivningsorganisationer som har ett stort behov av nätverka inom **kunskapsutveckling och innovationsfrämjande**.

Intresset för att nätverka inom **landsbygdsutveckling** finns främst hos de svarande från civilsamhällesorganisationerna och myndigheterna.

Det är framför allt många från myndigheter som ser ett behov av kunskap och inspiration om **sambanden mellan olika områden**.²⁸ Däremot är framför allt näringslivsorganisationerna i högre utsträckning än svarande från de andra sektorerna som ser ett behov av att samverka om sambanden mellan olika områden.²⁹

Intresset för att samverka inom **miljö och klimat** finns främst bland rådgivnings- och forskningsintressenter.³⁰ Däremot är det förhållandevis få bland de forskningorganisationer som ser ett behov av kunskap och inspiration inom miljö och klimat. Istället är det ungefär hälften av de svarande från näringslivsorganisationerna som ser behov av kunskap och inspiration inom miljö och klimat.³¹

²⁷ Bilaga 1 bild 16 och 29.

²⁸ Bilaga 1 bild 19

²⁹ Bilaga 1 bild 32

³⁰ Bilaga 1 bild 32

³¹ Bilaga 1 bild 19

Det är en hög andel av svarande från rådgivningen och näringslivet som ser behov av att samverka inom **livsmedelsområdet**.³² Däremot indikerar svaren att det inte är lika stort behov av kunskap och inspiration inom området.³³

Intresset för **lantbruk** är framförallt stort bland de svarande från rådgivningen. Från näringslivet är det över hälften som ser ett behov av att samverka inom lantbruksområdet medan det är bara en fjärdedel som ser behov av kunskap och inspiration inom området.³⁴

Intresset för att samverka inom **fiske och vattenbruk** finns främst bland de svarande från näringslivet och forskningen. När det handlar om kunskap och inspiration inom området är det fler bland de från rådgivningen.³⁵

Ämnen att samverka om

Exempel på ämnen som lyfts av flera svarande är:

- Finansieringslösningar
- EU-stöd och projektkunskap
- Generationsskifte
- Ung inkludering
- Klimatanpassning
- Kompetensförsörjning
- Vattenmiljöfrågor
- Hållbart vattenbruk, skogsbruk och jordbruk och kopplingen mellan näringarna.
- Digitalisering³⁶

3.2.2 Kompletterande samtalen

I avsnittet om engagemang redogör vi för att det finns ett stort intresse för att nätverka med andra utanför sin egen sektor. Men det är framför allt med utgångspunkt från sin egen kärnfråga och funktion.

De kompletterande samtalen har förts med deltagare från 22 organisationer och myndigheter. 17 av dessa finns inom livsmedelsproduktionen, vilket gör att det är livsmedelsrelaterade ämnen som lyfts i hög utsträckning. Det

³² Bilaga 1 bild 32

³³ Bilaga 1 bild 19

³⁴ Bilaga 1 bild 19 och 32

³⁵ Bilaga 1 bild 19 och 32

³⁶ Bilaga 1 bild 33-37.

överensstämmer också med balansen mellan de allmänna målen som nätverket ska bidra till.

Svaren visar att dessa kärnfrågor är delar som hänger ihop i en helhet. Det är utmaningarna inom var och ens kärnfråga som ligger till grund för de nätverksbehov som lyfts och de flesta av dessa utmaningar är av generell karaktär och giltiga för många intresseområden. Fritextsvaren i enkäten tyder på att det är likartade utmaningar som finns bakom behoven av att nätverka om sambanden mellan olika områden, kunskapsutveckling och innovationsfrämjande samt landsbygdsutveckling. Nedanför är utmaningar illustrerade genom citat från de kompletterande samtalen och sorterade utifrån de fyra allmänna målen som nätverket ska bidra till:

Konkurrenskraft och ökad produktion

- *Beredskap är ett aktuellt ämne som vi måste bredda och arbeta vidare inom. Ex fokus på förädling, ökad självförsörjningsgrad, ökad hållbar produktion.*
- *Det finns olika förutsättningar i landet och att betesmark och mark för foderproduktion hänger ihop. Det måste beaktas när man sätter regelverk och tillämpar dem. Det behövs helhetsyn bland myndigheterna och här kan nätverket vara en plattform för att främja helhetssynen.*
- *Arrende frågor, generationsväxling och avstyckning kan bli aktuella att arbeta med. Vilken produktion vill man ha på en viss plats och vem kan bruka platsen? Vill vi stötta en långsiktig eller kortsiktig utveckling?*
- *Marken är viktigt för företaget och kunna tjäna pengar på det.... Generations- och ägarskiftesfrågan finns det också stora behov av att jobba vidare med.*
- *Ägarskiftet/generationsskiftet och investeringsbehov är angelägna områden liksom attraktionskraft.*
- *Kompetensbehov – just nu är det en positiv trend med ett bra intresse för både grundutbildning och omskolning vid naturbruksskolorna – men frågan är hur vi tar hand om de utbildade? Det är lätt för unga att hitta arbete. Behovet av extra arbetskraft finns bara periodvis.*
- *Kompetensförsörjning är väldigt aktuellt inom animalieproduktionen och där vill vi gärna vara med. Det är trögt att få igång utbildningar och det hämmar utvecklingen av näringen.*
- *När arbetskraft behövs är det svårt att hitta kompetent folk och det bromsar utvecklingen av företagen. Det beror dels på att lönsambeten påverkar löneläget, dels på att man kanske inte är en tillräckligt bra arbetsgivare och behöver utveckla sitt ledarskap. Det behövs mer näringskunniga lärare inom utbildningarna så att de utbildningar som erbjuds blir mer uthålliga.*

- *Särskilt värdefullt att förstärka valideringen och slå fast nivåer på vissa kvalifikationer – vad krävs för ett visst yrke. Skulle kunna vara bra att bidra med detta i nätverket för att öka och bredda kunskaperna om det.*

Miljö- och klimatmål

- *Frågor som främjar biologiska mångfalden. Skapa förståelse och erfarenhetsutbyte mellan jordbruket/ skogsbruket och fågelskyddet.*
- *Hållbar framtid kopplade till nyttjande av naturresurser.*
- *Vattenvård och våtmarker är viktiga att samarbeta kring för att främja den biologiska mångfalden, fågellivet men även jordbruket och en levande landsbygd.*
- *Vattenfrågor är viktiga klimatfrågor. För mycket och för lite vatten i områden är båda utmaningar. Den här typen av klimatanpassningsfrågor i landsbygder är viktiga att arbeta med. Vilka lokala lösningar finns och vilken effekt har de? Hur man fler ta del av erfarenheter?*
- *Det som saknas i Miljörådets uppdrag Ett hållbart livsmedelssystem är utbildning. Har tappat ungdomar på Naturbruksgymnasier och idag saknas det personer i lantbruket.*
- *Några områden behöver mobilisering; Insatsvaror – hur hittar man finansiering? Hur ökar vi kolinlagringen – dubbla budskap? Cirkulär produktion i lantbruket – hur gör vi så att det inte blir ännu skörare?*
- *Klimatsmarta lösningar kopplade till energifrågan. Det finns otroliga möjligheter kopplade till landsbygdsutvecklingen. Biogas, solenergi mm Det finns flera smarta lösningar som ännu inte är testade. Väl fungerande energiförsörjning i hela landet bidrar till nationell robusthet. Hur kan samhällsutveckling ske kopplade till lokalproducerad energi och livsmedel. Båda i stor och lite skala. Samverkan mellan den urbana och rurala, hur kan det se ut? Elnätsfrågan är också central. Hur flyttar vi energi från produktionen till kunden. Frågan finns på många myndigheter men samordningen finns inte. Kunskapen finns fragmentariskt men inte samlat. Svårt att hitta flaskhalsar då? Var ska vi fokusera? Det finns ett stort intresse att plocka upp kunskap och erfarenheter från näringsliv och ideella aktörer. Vad är det som behövs för att smarta lösningar ska kunna användas av fler? Vilka behov finns?*
- *Energipolitiken och vindkraften är också stora frågor. Fåglar påverkas i stor utsträckning av utbyggnaden av vindkraften.*

Socioekonomisk utveckling i landsbygder

- *Viktigt att lägga fokus på det breda landsbygdsperspektivet och fundera på de politiska beslut som fattas och dess effekt på livet på landsbygden.*

- *Konflikter mellan att bygga runt tätorter eller i tätorter. Idag gör man båda vilket inte alltid blir så bra. Det finns stora behov av att bygga nytt. Många kommuner arbetar både med att bygga i små och stora orter och andra fokuserar på en eller två orter. Det finns risker med att bygga urbant och den urbana normen genomsyrar planeringen. Man bör kanske mer nyttja naturmiljöer utanför stan och arbeta för att gynna livsmedelsproduktionen. Mer av det landsbygds-urbana perspektivet behövs.*
- *Infrastruktur, koppla stad och land, livsmedelsproduktionen, elförsörjning.*
- *Beredskap och robusthet måste genomsyra allt.*

Kunskapsutveckling och innovationsfrämjande

- *Oväntade möten kan skapa nya lösningar på gemensamma utmaningar.*
- *Få forskare och näringen att mötas för att skapa möjligheter till utveckling och samskapande. Skapa bryggor!*
- *Viktiga frågor är produktion av insatsvaror på ett bättre sätt, få bort fossila drivmedel, jobba med kolsänkor samt anpassa sig till en förändrad efterfrågan som innebär att producera protein på ett annat sätt. Behöver driva ett innovations- och kunskapsarbete om dessa frågor.*
- *För att utveckla näringens potential är EIP-Agri och AKIS viktigt. Det finns många utmaningar och idéer, men inte tillräcklig projektledarkapacitet, bl.a. kraft och kompetens att ta sig fram med ett projekt. Därför finns det behov av utbildning av projektledare för att jobba med EIP projekt.*
- *För att få fart handlar det mycket om att sprida kunskaper, bl.a. om nya tekniker. Lammproduktionen har inom sig olika förutsättningar. Det finns exempelvis bra forskning i Sverige men kommer inte ut till gårdarna. Vad gäller kunskapsflödet åt andra hållet, d.v.s. från gård till forskning så fungerar det i vågor. Samtidigt behövs forskning på genetik och där är det svårare. En utmaning är att få ut forskningsresultat, det görs mycket bra som stannar på SLU.*
- *Landsbygdsnätverkets arbete och även uthysningar för EIP och Samarbetsätgården bör stämmas av i ett relativ tidigt skede under en projektperiod med det arbete som rådgivningsenheterna utför. AKIS- hitta rätt arbetsformer och samverkan mellan JV, kansliet och medlemmar.*

3.3 Kommunikation

De signaler som går att uttolka från såväl enkätresultaten som samtalen är att kommunikationskanalerna i första hand ska främja dialog. Flest svarar att de är intresserade av digitala former för dialog med ett tematiskt inslag. I enkäten ställs frågan;

”Vilka kommunikationskanaler fungerar bäst för dig/ din organisation?”³⁷

Frågan kan tolkas som att den svarande ska välja en kommunikationskanal som de bäst kan medverka i. Det kan förklara varför just det digitala rummet väljs då det erbjuder en delaktighet som inte kräver resande och tid som kan vara svår att hitta. Även valet att träffarna ska vara tematiska speglar att den svarande önskar, kanske av tidsbesparande skäl, en tydlighet i vad som ska behandlas under mötet. Vilken kommunikationskanal som föredras är oberoende av vilket verksamhetsområde organisationen är verksam inom.³⁸

Flera av de som deltog vid de kompletterande samtalen representerar organisationer som ännu inte är medlemmar och har därför inte kunskapen om alla möjligheter till kommunikation som kan bedrivas inom nätverket. I samtalen lyfts flera gånger en önskan om att kunna kommunicera med och informera andra om sin egen verksamhet. Sprida goda exempel och utbyta erfarenhet på olika sätt är också efterfrågat. Till skillnad från enkäten lyfts möjligheten att utöka eller skapa ett nytt internationellt nätverk genom Landsbyggsnätverket.

3.3.1 Enkäten

124 av de 158 som svarade på frågan om vilken kommunikationskanal som passade dem bäst valde digitala träffar. Över 100 valde webinarier och tematiska träffar. På fjärde plats hamnade interaktiva workshops. Önskan att få vara delaktig och inte bara bli matad med information är tydlig. Över hälften väljer Nyhetsbrevet som en god kommunikationskanal.

Fysiska träffar hamnar mitt på skalan. Detta kan bero på en kvarvarande Covid-effekt, alternativt att men helt enkelt har svårt att prioritera att åka iväg på möten ute i landet.

Podd hamnar längst ner på listan av kommunikationskanaler.³⁹ Då vi vet att det är många som lyssnar på podden Landet finns det anledning att tro att det inte är själva mediet i sig som man anser inte fungera bra utan att det har att göra med hur man läser frågan, vilken kommunikationskanal fungerar bäst för dig/din organisation? Inför ett poddavsnitt väljs oftast tema och de medverkande ut av en arbetsgrupp. Processen kan på så sätt upplevas som inte helt transparent och möjligheten att kunna påverka innehållet som liten.

³⁷ Bilaga 1 bild 43.

³⁸ Bilaga 1 bild 44.

³⁹ Bilaga 1 bild 43

3.3.2 Kompletterande samtalen

Möjligheten att kombinera kommunikationskanaler beroende på vad som ska kommuniceras och till vilken målgrupp är viktig. Samtalet och interaktion mellan olika människor och grupper lyfts vi flera tillfällen under de kompletterande samtalen. Träffar, workshops eller temporära arbetsgrupper ska gärna vara väl avgränsade med teman och ha en tydlig målsättning. Syfte och tydlighet är centralt när tid och resurser är de begränsande faktorerna hos många.

”Det är viktigt att nå bredare grupper. Att vi inte bara jobbar med informationsutbyte som samtalsgrupper utan mer problemlösning och att vi kan flagga upp hinder.”

Digitala träffar, webinarium och interaktiva workshops lyfts som kommunikationsformer som öppnar dörrarna för mindre organisationer eller personer som har svårt att komma loss av tids- eller resursskäl. För att inte helt tappa vinsten av det fysiska mötet och de informella samtalen i fikapausen så får de digitala mötena gärna kombineras med ett eller ett mindre antal fysiska möten.

”Vad gäller arbetsformer så är det bra med digitala möten men med ett inledande fysiskt möte. Det är också viktigt med tydlig ledare för att driva samarbeten framåt.”

Kommunikationsinsatser som når brett med opartisk information som inte upplevs som politiskt eller nyanserat. Landsbygdsnätverket som en neutral plattform är en viktig arena för flera som deltagit i framtidsdialogen.

”Det behövs också kommunikation gentemot konsument för att berätta om hållbarhetsfrågor. Här är det viktigt att tänka på avsändaren så att det inte upplevs som en partsinlaga och egenintresse.”

Nyhetsbrev, poddar och webinarer lyfts som kanaler som uppskattas i omvärldsbevakande syften, exempelvis om förändringar och resultat och CAP-genomförandet. De fyller även en funktion för att sprida information inom nätverket om sådant som man vill att andra ska känna till. Genom att ta del av dessa kommunikationskanaler vet man vad som är på gång inom olika områden.

En tredje funktion är att gemensamt kunna informera en bredare allmänhet om hur livsmedelsproduktionen i landet går till men också de synergier som skapas, exempelvis att en konkurrenskraftig produktion är förutsättning för miljömålen.